

Täysistunto

Keskiviikko 25.4.2018 klo 14.05—16.52

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 200/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mietinnön esittelee lakivaliokunnan puheenjohtaja Tolvanen.

Keskustelu

16.06 **Kari Tolvanen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäymiskaarta, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla kevennettäisiin oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa. Tavoitteena on lyhentää tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuimen kokoonpanosäännöksiä sekä mahdollistamalla tuomioistuimen keskittyminen ydintehtäviinsä.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä esityksen taustalla olevaa lähtökohtaa siitä, että oikeusturva tulee varmistaa siitä huolimatta, että oikeudenhoitoon kohdistuu menopainetta ja säästöjä. Edellä sanotusta riippumatta muun muassa asioiden käsittelyaikojen lyhentäminen ja tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviinsä ovat valiokunnan näkemyksen mukaan oikeudenhoidon kehittämistavoitteita, erittäin keskeisiä. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esityksessä ehdotettuja lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutamin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Otetaan ensin tämä kokoonpanojen keventäminen käräjäoikeudessa. Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi käräjäoikeuden yhden tuomarin kokoonpanon päätösvaltaa rikosasioissa. Ehdotuksen mukaan yhden tuomarin kokoonpanon käyttöalaa laajennetaan siten, että rikosasiaa voidaan käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa, jos syytteessä tarkoitusta teosta voidaan tuomita enintään neljä vuotta vankeutta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi uudeksi kokoonpanovaihtoehdoksi käräjäoikeudessa kahden tuomarin kokoonpanoa. Yhden tuomarin kokoonpanoa voitaisiin sekä rikos- että riita-asiassa vahventaa yhdellä lainoppineella jäsenellä, jos se asian laadun, laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on perusteltua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2018 vp

Lakivaliokunta toteaa, että yhden tuomarin kokoonpanon päätösvallan laajentamisessa on kyse merkittävästä ratkaisukokoonpanoa koskevasta muutosehdotuksesta. Lakivaliokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että niihin asioihin, joita voidaan käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa, sisältyy jo nykyisinkin niin sanottuina listarikoksina useiden rikosten törkeitä tekemuotoja, joissa enimmäisrangaistus on ankarampi kuin kaksi vuotta vankeutta. Lisäksi hallituksen esityksestä ilmi käyvin tavoin yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltäviksi eivät kaavamaisesti siirry kaikki rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään neljä vuotta vankeutta, sillä osa rikoksista käsitellään vahvemmassa kokoonpanossa asian laadun tai syytteeseen sisältyvien muiden rikosten vuoksi.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että esityksessä ehdotetun yhden tuomarin kokoonpanon käyttöalan laajentaminen yhdistettynä uuteen kahden tuomarin kokoonpanovaihtoehtoon on perusteltu ja myös oikeusturvanäkökohtien kannalta asianmukainen ratkaisu. Valiokunta katsoo, että sekä resurssien tarkoituksenmukaisen käytön että oikeusturvan varmistamiseksi on perusteltua, että tuomioistuimet harkitsevat lainsäädännössä asetetun harkintavallan rajoissa sen, millaisessa kokoonpanossa yksittäinen tapaus on tarpeen käsitellä.

Muutama sana kokoonpanojen keventämisestä korkeimmassa oikeudessa: Esityksen mukaan korkeimman oikeuden päätösvaltaista kokoonpanoa kevennetään eräissä asiaryhmissä. Korkein oikeus olisi päätösvaltainen nykyisen viiden jäsenen sijasta kolmen jäsenen kokoonpanossa, jos valitus koskee jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytyksiä. Edellytyksenä olisi, että kolmen jäsenen kokoonpano on ratkaisusta yksimielinen. Lakivaliokunta pitää tätä edellä mainittua sekä muita muutoksia täysin perusteltuina. Ehdotetut muutokset muun muassa edesauttavat korkeimman oikeuden voimavarojen suuntaamista nykyistä selvästi paremmin asioiden laatua vastaavasti. Tässä voidaan siirtää voimavaroja vaativampien asioiden käsittelyyn ja parantaa korkeimman oikeuden mahdollisuuksia keskittyä päätehtäväänsä, joka on lainkäyttöä ohjaavien ennakkopäätösten antaminen. Korkeimman oikeuden jäsenten työpanoksen kohdentaminen nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla myös nopeuttaa käsittelyaikoja.

Arvoisa puhemies! Sitten käsittelemme syytetyn velvollisuutta osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin, ja tätä käsitelen hieman laajemmin, koska se valiokunnassa aiheutti paljon keskustelua ja tässä vuosisataista perinnettä hieman muutetaan.

Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että rikosasian vastaajan on jatkossakin oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jos tuomioistuin pitää vastaajan läsnäoloa asian selvittämiseksi tarpeellisena. Nykytilaan verrattuna lisäkriteerinä on lisäksi se, että tuomioistuin pitää läsnäoloa muusta syyistä tarpeellisena. Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuitenkin säännöstä, jonka myötä syytetyn velvollisuus olla henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä lievenee kahdella tavalla:

Vastaajan läsnäolovelvollisuutta lievennetään ensinnäkin siten, että muun kuin alaikäisen vastaajan tuomitseminen vankeusrangaistukseen ei enää edellytä, että vastaajaa on kuultu pääkäsittelyssä henkilökohtaisesti. Jos tuomioistuin ei pitäisi vastaajan henkilökohtaista läsnäoloa tarpeellisena, riittävää olisi, että vastaajaa edustaisi pääkäsittelyssä asiamies. Vastaajan on kuitenkin oltava henkilökohtaisesti läsnä käräjäoikeuden pääkäsittelyssä, jos häntä syytetään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta — tämä viimeksi mainittu läsnäolovelvollisuus ei koske hovioikeuskäsittelyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2018 vp

Toiseksi vastaajan velvollisuutta olla henkilökohtaisesti läsnä esitetään lievennettäväksi vangitun vastaajan osalta. Pääsääntö edelleen olisi, että vangitun vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jossa käsitellään syytettyä rikoksesta, jonka johdosta hän on vangittuna. Tuomioistuimien voisi kuitenkin jatkossa päättää, ettei vangitun vastaajan tarvitse olla henkilökohtaisesti läsnä koko pääkäsittelyn ajan.

Lakivaliokunta toteaa, että syytetyn läsnäolovelvollisuuden lieventämisellä voidaan vähentää syytetyn poissaolosta johtuvia istuntojen peruuntumisia sekä siten tehostaa rikosprosessia sekä lyhentää oikeudenkäynnin kestoa. Peruuntuneista istunnoista aiheutuu merkittäviä haittoja muun muassa oikeudenkäyntien viivästymisinä, tarpeettomina kustannuksina sekä muiden asianosaisten tarpeettomina käynteinä tuomioistuimissa. Näistä syistä valiokunta suhtautuu esitettyihin lievennyksiin yleisesti ottaen myönteisesti, eikä sillä ole huomautettavaa vangitun vastaajan läsnäoloa koskevaan ehdotukseen.

Muilta osin valiokunta toteaa seuraavaa:

Kuten edellä on todettu, esitys merkitsee sitä, että pääsääntö on jatkossakin, että vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jollei katsota, ettei henkilökohtainen läsnäolo ole asian selvittämiseksi tarpeen. Vastaajaa on kuitenkin aina kuultava henkilökohtaisesti käräjäoikeudessa, jos häntä syytetään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Tällaisia rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on kuusi vuotta vankeutta, on esimerkiksi rikoslain 20 luvun 1 §:ssä tarkoitettu raiskaus.

Lakivaliokunta katsoo, että syytetyn henkilökohtainen läsnäolo käräjäoikeudessa on pääsääntöisesti tarpeellista, kun käsitellään vakavaa rikosta, josta vastaajalle voi seurata pitkä vankeusrangaistus. Rajan asettaminen käsiteltävän rikoksen kuuden vuoden enimmäisrangaistukseen johtaa edellä selostetuilla tavoin käytännössä siihen, että vastaajaa on aina velvollisuus kuulla tilanteessa, jossa vastaajalle tuomitaan pitkä vankeusrangaistus.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä korostaa kuitenkin sitä, että luonnollisesti syytetyillä on aina oikeus olla läsnä tuomioistuimissa — aina oikeus, mutta tässä on puhuttu velvollisuudesta.

Edellä esitetyn perusteella ja saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituna lakivaliokunta katsoo, että ehdotettu sääntely vastaajan läsnäolovelvollisuuden lieventämisestä voidaan hyväksyä. Lakivaliokunta kuitenkin painottaa, että tuomioistuimen tulee läsnäolovelvoitetta koskevassa harkinnassaan huolellisesti ottaa huomioon oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset. Henkilökohtainen läsnäolo on luonnollisesti tarpeen, jos vastaajaa on kuultu todistelutarkoituksessa. Esimerkiksi rangaistuksen mittaamiseen liittyvien olosuhteiden selvittäminen voi myös edellyttää vastaajan henkilökohtaista kuulemistä.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana parista muusta asiasta: Velvollisuus pysyä esitutkitaviranomaisen toimipaikassa haasteen tiedoksiantoa varten — lakivaliokunta katsoo tämän tarpeelliseksi, mutta korostaa oikeusturvanäkökohtia etenkin tämän henkilön kannalta, joka määräyksestä joutuu sinne esitutkintaan jäämään. Ja vielä videoyhteyden käytön laajentaminen — sitä lakivaliokunta pitää täysin perusteltuna, ja sillä myös kevennetään oikeusprosesseja.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun valiokunta katsoo, että tämä on niin merkittävä uudistus, että valiokunta esittää seuraavan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että oikeusministeriö seuraa oikeusprosessien keventämistä yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia erityisesti tuomioistuimien kokoonpanoa ja syytetyn henkilökohtaista läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevien säännösten osalta sekä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2018 vp

antaa lakivaliokunnalle edellä mainituista asioista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä.”

Tämä lakivaliokunnan mietintö ei tällä kertaa valitettavasti ollut yksimielinen, vaan mietintöön sisältyy pykälävastalause, josta ehkä kuulemme tässä kohta lisää. — Kiitoksia.

16.17 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä kevennetään oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa. Lähtökohtana tulee kuitenkin aina olla se, että oikeusturva varmistetaan, ja se on myös valiokunnan mietinnön henki.

Oikeuden käsittelyaikoja lyhennetään, ja tuomioistuimet keskittyisivät jatkossa enemmän ydintehtäviinsä. Keskeinen muutos on se, että yhden tuomarin käyttöalaa laajennetaan ja mahdolliseksi tulee myös kahden tuomarin käyttö, jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi. Tämä esitys sai asiantuntijakuulemisessa paljonkin kannatusta, koska se perustuu siihen, että on keskeistä, että useampaa tuomaria käytetään aina haastavissa asiakäsittelyissä mutta tuomioistuimilla on harkintavalta tähän tuomareiden määrään.

Toinen hyvä muutos on se, että videoyhteyden käyttö laajenee tuomioistuimissa, mutta tämä edellyttää myös investointeja laitteistoon.

Tämä opposition pykälämuutosvastalause liittyy juuri siihen, mistä valiokunnan puheenjohtaja Tolvanen puheessaan kertoi: syytetyn velvollisuuteen osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin. Tätä ollaan nyt melko merkittävästikin lieventämässä, niin että syytetyn ei tarvitsisi olla kertaakaan läsnä, jos häntä uhkaa kuuden vuoden vankeustuomio tai sitä vähäisempi vankeus. Tässä opposition vastalauseessa henki on se, että syytettyä tulisi kuulla henkilökohtaisesti edes kerran ja muulloin riittäisi, että paikalla olisi syytetyn oikeudenkäyntiasiamies. Tämä liittyy vahvasti oikeusturvaan ja oikeudenmukaisuuteen mutta myös siihen, että vastaaja on vastaamassa teoistaan, ja myös siihen, että jos vastaajaa ei ole kuultu, niin jälkikäteen saattaa tulla muutoksenhakuperuste, mikäli kaikki olennaiset seikat eivät ole tulleet tässä tuomioistuin käsittelyssä esille.

Mutta lähtökohtaisesti on hyvä, että vastaajan ei tarvitsisi olla ihan joka ikisessä käsittelyssä läsnä, jos tuomioistuimessa näin päätetään, koska on totta sekin, että jos syytetty ei saavu paikalle ja tuomioistuin on kutsuttu koolle, niin silloin istunto voidaan joutua peruuttamaan ja kaikkien muiden paikalle saapuminen on ollut turhaa, ja tästä luonnollisesti aiheutuu käsittelyjen pitkittämistä ja lisäkustannuksia. Mutta siitäkään huolimatta ei ole järkevää, että näin merkittävä muutos oikeusturvaan tehdään, että syytettyä ei tarvitsisi kuulla kertaakaan tuomioistuimissa.

16.20 Kauko Juhantalo kesk: Rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Tolvanen esitteli huolellisesti lakivaliokunnassa tehdyn työn ja yksityiskohtaiset perustelut, ja niihin voi vain yhtyä.

Käsittelen siksi vähän lyhyemmin tämän oikeuden kokoonpanoasian. Tietysti monesta käytännön syystä — yhteiskunnan nopeutuessa, sekä tiedonvälityksen nopeutuessa että muutoinkin juttumäärien lisääntyessä — on varmasti välttämätöntä, että muun muassa yhden tuomarin järjestelmää enemmän suositaan, ja myös se, minkä tässä on lakivaliokunta ja myös hallituksen esitys ottanut huomioon, että määrättyissä tapauksissa, joita valiokunnan puheenjohtaja esitteli, pitää olla toisella lainoppineella edustajalla vahvennettu tuomioistuin käsittely. Se on oikeudellisesti ihan oikea paikka. Ja mitä tulee korkeampaan oikeuteen, se on ollut aika jähmeä, ja sitäkin koskevat varmaan juuri ne perustelut, joita Tolvanen mainitsi: senkin työn selkeyttäminen ja nopeuttaminen oikeusturvaa vaarantamatta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2018 vp

varmasti edellyttää entistä suppeampaa käsittelyä juuri perusteluissa olevin edellytyksin, ja on tarpeellista niissä olosuhteissa saada muun muassa yksimielisiä päätöksiä työtä nopeuttaen, niin että käytännössä asia ei viivästy. Mitä tulee videokäsittelyyn, se on arkipäivää sikäli ja välttämätöntä, ja lämpimästi kannatan sen olemassaoloa.

Mitä sitten tulee tähän vastaajan paikallaoloon, niin haluaisin perustella, yllättävää kyläkin, hyvin läheltä sivuten vihreiden vastalauseita, sen mukaisesti, mitä tulee oikeuden kunnioitukseen ja siinä myös oikeusturvaan. Oikeusturva tietysti, kun se koskee syyteasioita, koskee myös sitä, että myös vastaaja saa vahingon kärsineen kannalta samanlaista oikeusturvaa. Kun joutuu kohtaamaan tekoasiassa, joka koskee juuri syyteasioita, oikeuden silmästä silmään, niin se on kyllä oikeuden kunnioitusta kohottava tapahtuma. Siinä mielessä näin pitäisi useammin olla kuin tässä nyt esitetään.

Perustuslakivaliokunta on kuitenkin todennut, että ehdotettu sääntely merkitsee periaatteellista muutosta lähtökohtaan, jonka mukaan vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä häntä koskevassa asiassa rikosoikeudenkäynnissä. Tämä on aivan oikea kanta perustuslakivaliokunnan kannalta, ja niin pitääkin tässä mainita.

Mitä sitten tulee lakivaliokunnan kantaan ja lakivaliokunnan osuuteen, jota on kuultu, niin se koskee juuri nimenomaan enemmän sitten oikeuden käytäntöä. Toimin pitkään aikoinaan asianajajana näissä asioissa ja olen samaa mieltä syytetyn läsnäolosta, paikallaolosta, että kyllä usein hänen häpyessään muualle — ei tule vastaamaan asiaan — käytännössä peruuntuneiden istuntojen takia aiheutuu merkittäviä haittoja, niin kuin tässä todetaan, oikeudenkäynnin viivästymisenä, tarpeettomina kustannuksina ja muiden asianomaisten tarpeettomina käynteinä tuomioistuimissa. Se on hyvin turhauttavaa, jos joutuu tulemaan sinne haastetuksi muun muassa todistajana. Se vaikeuttaa asioita, todistajat hyvin usein pakoilevat, eivät halua tulla sinne turhaan istumaan ja menettävät oikeuskunnioitustaan silloin samalla, jollei tulla yhteisesti oikeaa ratkaisua hakemaan.

Minusta tässä on juuri nämä oikeudenhoidon käytännöt ja oikeudenhoidon periaatteet hyvin otettu huomioon, ja voin vain yhtyä tähän. Mutta mielelläni, niin kuin edellä sanoin, yhtyisin siihen periaatteeseen, joka on vihreiden vastalauseessa esitetty.

16.25 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Viime joulukuussa eduskunnan talousarviokokouksessa, muistelen niin, taisi olla se kokous, tästäkin asiasta keskustelimme, ja lähinnä tästä kysyin silloin — jos oikein muistan nyt kuukauden — valiokunnan puheenjohtaja Tolvaselta, onko tässä lakiehdotuksessa ja tässä ajatuksessa keventää näitä oikeusprosesseja taustalla toiminnallisia, voiko sanoa, suoritusarvoja, oikeusprosesseja nopeuttavia tavoitteita, vai ohjaavatko tätä lainsäädäntöuudistusta tämmöiset talouden realiteetit, säästöt, joilla voi olla kansalaisten oikeusturvaan liittyviä uhkia tai sellaisten tilanteiden uhkia, joissa talous ohjaa enemmän kuin oikeusturva. Se ei tietenkään lainsäädännössä eikä varsinkaan tuomioistuinkäsittelyssä voi olla se draiveri. Mutta tässä valiokunnan puheenjohtaja hyvin asiaa esitteli.

Muutama kysymys kuitenkin olisi. Tästä läsnäolovelvollisuuden rajasta — säädettäisiin niin, että raja olisi rikoksissa, joidenka maksimi on kuusi vuotta — olisin kysynyt: keskusteltiin valiokunnassa tämän rajan pitämisestä vähän alempana, koska varsin vakavista rikoksista puhutaan silloin, kun mennään tuolle ylärajalle? Mainitsitte siitä jo hieman.

Sen lisäksi uudistaisin kysymyksen talouden ja toiminnan välisestä rajapinnasta. Tässä on hyviä esityksiä: yhden tuomarin kokoonpano ja joustavuuden lisääminen oikeuskäsittelyssä. Edustaja Juhantalon äsken mainitsemat tilanteet, joissa paikalle tulevat kaikki muut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2018 vp

paitsi tämä asianomainen henkilö, ovat tietenkin monien ihmisten työnteon kannalta ikäviä asioita ja aiheuttavat turhia kuluja ja kustannuksia.

Sanon tähän loppuun vielä, että pidän hyvänä tätä vaikutusten seurantaa koskevaa lausumaa. Valiokunnan yksituumainen halu on katsoa, millä tavalla nämä toimet sitten käytännössä tulevat puremaan.

16.27 Kari Tolvanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin toki varmaan itse kukin olisi tässä samaa mieltä, että jos maailma olisi kaunis ja ihmiset tottelisivat, mitä heille sanotaan, että jokaisen pitäisi tulla tuomioistuimeen, leivättömän pöydän ääreen, sehän olisi se lähtökohta, mutta tosiasia on se, että etenkin suuremmissa kaupungeissa nämä ovat todellisia ongelmia, että siellä on koko muu orkesteri kasassa mutta se syytetty puuttuu ja kaikilta muilta joudutaan peruuttamaan ne istunnot. Tässä on nyt minun mielestäni inhimillinenkin näkökulma, että saadaan se asia vietyä eteenpäin. Toki siinä on taloudellinenkin elementti, eihän sitä käy kiistäminen.

Mutta siihen, mitä edustaja Kari tuossa kysyi. Toki siellä keskusteltiin muistakin rajoista kuin tästä kuudesta vuodesta, mutta sitten jos se olisi laskettu neljään vuoteen, siinä ei juurikaan olisi tullut muutoksia — viiden vuoden maksimirangaistusrikoksia ei kovinkaan paljon ole. Käytännössä, kun nämä muutokset haluttiin tehdä, se oli nostettava tähän kuuteen vuoteen. Ja korostan edelleen, että paikalle on tultava, jos tuomioistuin niin harkitsee. Nyt jätetään riippumattomalle tuomioistuimelle se harkintavalta, mikä ainakin minun mielestäni sille kuuluu. [Mika Karin välihuuto] Kyllä minä luotan suomalaisiin tuomareihin ja oikeusjärjestelmään siinä, että jos he haluavat, että syytetty tulee paikalle, niin silloin hän tulee, vaikka sitten poliisin kantamana.

Nyt sanoisin vielä yhden asian, mikä on ollut julkisuudessa. — Täällä on lakivaliokuntakin siitä lausunut, mutta nyt en just löydä sitä. — Kun on väitetty julkisuudessa, että nyt asianomistajalla olisi siellä tuomioistuimessa tiukempi läsnäolovelvoite kuin syytetyllä, niin se ei pidä kyllä paikkaansa. Tämä selvitettiin. Tässä ei muuteta lainkaan asianomistajan läsnäolo-oikeutta, tai -velvollisuutta, sanotaan näin. Asianomistajankin on saavuttava, jos tuomioistuin niin harkitsee, mutta kyllä syytetyn läsnäolovelvollisuus on paljon kovempi kuin asianomistajan eli rikoksen uhrin, niin kuin pitää toki ollakin.

Tietysti lopuksi vielä haluan sanoa sen, mitä korostin, että aina syytetyllä on oikeus olla läsnä. Sitä ei tässä rajoiteta, että on oikeus olla läsnä. Nyt puhutaan vain niistä ihmisistä, jotka pahimmillaan poliisin kantamana joudutaan tuomaan sinne istuntosaliin, että heidän asiansa saadaan käsiteltyä, tai joudutaan peruuttamaan istunto — koska heidäthän on jo esitutkinnassa kuultu ja useimmiten, tai nykyisin lähes aina, kun puhutaan tämän vakavuusluokan rikoksista, siellä on ollut asianajaja paikalla. Hänet on siellä kuultu, ja epäillyn ei tarvitse sielläkään sanoa yhtään mitään.

Elikkä pidän tätä esitystä ja lakivaliokunnan mietintöä tässä nimenomaisessa tilanteessa täysin perusteltuna ja itse asiassa välttämättömänä.

16.30 Kauko Juhantalo kesk: Rouva puhemies! Juuri tämä asianomistajan paikallaolovaatimus ja siitä käyty keskustelu: Käytännössähän on niin, että asianomistajalla on usein intressi olla paikalla syyteasiassa, rikosasiassa, silloin kun on kyse aineellisista asioista ja muun muassa vahingonkorvausasioista. Mutta on tietysti muistettava myös se, että usein asianomistaja niissä asioissa, joissa hän ei halua esittää vaatimustaan — muun muassa korvausasioissa — ja on sellaisesta rikoksesta kyse, että hän ei halua sitä enää muistella ja se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2018 vp

aiheuttaa häpeää ja tuskaa, ei haluakaan tulla sinne oikeuteen vaan antaa syyttäjän sitten hoitaa oman osuutensa ja tyytyy siltä osin päätöksiin. Ja siihen ei ole mitään huomauttamista, jos asianomistaja ei silloin ole läsnä ja kuule, miten oikeus asian käsittelee.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.